مەككىدە نازىل بولغان — سۈرە مۇرسەلات — 50 ئايەت

بۇ سۈرىنىڭ چۈشۈشىنىڭ ۋە ئۇنى ناماز شامدا ئوقۇشنىڭ بايانى توغرىسىدا

ئىمام بۇخارى ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇدنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: بىز پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە مىنا تېغىدا بىر ئۆڭكۈرنىڭ ئىچىدە ئىدۇق. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامغا مۇرسەلات سۈرىسى چۈشتى. كېيىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بۇ سۈرىنى ئوقۇدى. مەن بۇ سۈرىنى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئۆگىنىۋالدىم. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بۇ سۈرىنى ئوقۇۋاتقاندا بىر يىلان بىز تەرەپكە تۇيۇقسىز سەكرەپ چۈشتى. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار» دېدى. بىز ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولۇپ تېزلا ھەرىكەت قىلدۇق. لېكىن ئۇ قېچىپ كەتتى. ئاندىن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام: «خۇددى سىلەر ئۇنىڭ يامانلىقىدىن ساقلىنىپ قالغىنىڭلاردەك، ئۇمۇ سىلەرنىڭ يامانلىقىڭلاردىن ساقلىنىپ قالدى» دېدى. بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىممۇ ئەئمەشتىن رىۋايەت قىلدى.

ئىمام ئەھمەد، ئىبنى ئابباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ئىبنى ئابباسنىڭ ئانىسى پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ مۇرسەلات سۈرىسىنى ناماز شامدا ئوقۇغانلىقىنى ئاڭلىغان ئىكەن.

ئىمام مالىك، ئىبنى ئابباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەزلىنىڭ ئانىسى پەزلىنىڭ مۇرسەلات سۈرىسىنى ئوقۇغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا: ئى ئوغلۇم! سەن بۇ سۈرىنى ئوقۇپ، ماڭا مەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ سۈرىنى ناماز شامدا ئوقۇۋاتقانلىقىنى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئاڭلىغانلىقىمنى ئەسلەتتىڭ، دېدى. بۇ ھەدىسنى ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىممۇ ئىمام مالىكتىن رىۋايەت قىلدى.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

وَٱلْمُرْسَلَٰتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَٱلْعَٰصِفَٰتِ عَصْفًا ﴿٢﴾ وَٱلنَّٰشِرَٰتِ نَشْرًا ﴿٣﴾ فَٱلْفَٰرِقَٰتِ فَرْقًا ﴿٤﴾
فَٱلْمُلْقِيَٰتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُذْرًا أَوْ نُذْرًا ﴿٦﴾ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَٰقِعٌ ﴿٧﴾ فَإِذَا ٱلنُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا
ٱلسَّمَآءُ فُرِجَتْ ﴿٩﴾ وَإِذَا ٱلْجِبَالُ نُسِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا ٱلرُّسُلُ أُقِّتَتْ ﴿١١﴾ لِأَىِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ ﴿١٢﴾ لِيَوْمِ
ٱلْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا يَوْمُ ٱلْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٥﴾

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللە نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

www.munber.org

ئارقىمۇئارقا چىققۇچى (لەرزان) شاماللار بىلەن قەسەمكى﴿1﴾. قاتتىق چىققۇچى بورانلار بىلەن قەسەمكى﴿2﴾. (بۇلۇتلارنى الله خالىغان تەرەپلەرگە) تارقاتقۇچى شامالالار بىلەن قەسەمكى﴿3﴾. (ھەق بىلەن باتىلنىڭ، ھارام بىلەن ھالالنىڭ) ئارىسىنى ئايرىغۇچى پەرىشتىلەر بىلەن قەسەمكى﴿4﴾. (بەندىلەرگە) ئۆزرە (قالدۇرماسلىق) ياكى (اللەنىڭ ئازابىدىن) ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن ۋەھيىنى (پەيغەمبەرلەرگە) ئېلىپ چۈشكۈچى پەرىشتىلەر بىلەن قەسەمكى﴿5 - 6﴾. (ئى مەككە كۇففارلىرى!) سىلەر ئاگاھلاندۇرۇلغان ئىش (يەنى قىيامەت، ھېساب ۋە جازا) چوقۇم مەيدانغا كەلگۈچىدۇر﴿7﴾. يۇلتۇزلارنىڭ (نۇرى) ئۆچۈرۈلگەن چاغدا﴿8﴾. ئاسمان يېرىلغان چاغدا﴿9﴾. تاغلار تىتىلىپ (شامالدا ئۇچۇپ يۈرگەن زەررىلەردەك) ئۇچۇپ يۈرگەن چاغدا﴿10﴾. پەيغەمبەرلەرگە (ئۇلار بىلەن ئۈممەتلىرى ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىشقا) ۋاقىت بەلگىلەنگەن چاغدا (ۋەدە قىلىنغان قىيامەت مەيدانغا كېلىدۇ)﴿11﴾. (پەيغەمبەرلەرنىڭ قەۋملىرىگە ئائىت ئىشلار) قايسى بۈيۈك كۈنگە كېچىكتۈرۈلدى؟﴿12﴾. خالايىقنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈن ئۈچۈن (تەخىر قىلىندى)﴿13﴾. ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈننىڭ نېمىلىكىنى (يەنى ئۇنىڭ دەھشىتىنى) قانداق بىلەلەيسەن؟﴿14﴾. بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴿15﴾.

ﷲ تائالانىڭ قىيامەت كۈنىنىڭ مەيدانغا كېلىشىنىڭ ھەق ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ ئۆزىنىڭ بىر تۈركۈم مەخلۇقاتلىرى بىلەن قەسەم قىلغانلىقى توغرىسىدا

﴿**ئارقىمۇئارقا چىققۇچى (لەرزان) شامالالار بىلەن قەسەمكى**﴾ ئىبنى ئەبۇھاتەم ئەبۇھۇرەيرەنىڭ: بۇ ئايەتتىن شامالالار ئەمەس، پەرىشتىلەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلدى. مەسرۇق، ئەبۇزۇھا، مۇجاھىد، سۇددى ۋە رەبىئ ئىبنى ئەنەس قاتارلىقلارمۇ: بۇ ئايەتتىن شامالالار ئەمەس، پەرىشتىلەر مەقسەت قىلىنىدۇ، دېدى. ئەبۇسالىھنىڭ: بۇ ئايەتتىن شامالالار ئەمەس پەيغەمبەرلەر مەقسەت قىلىنىدۇ، دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىندى. يەنە بىر رىۋايەتتە ئەبۇسالىھ: بۇ ئايەتتىن پەرىشتىلەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېدى.

ئەبۇسالىھ يەنە ﷲ تائالانىڭ: ﴿**قاتتىق چىققۇچى بورانلار بىلەن قەسەمكى، (بۇلۇتلارنى الله خالىغان تەرەپلەرگە) تارقاتقۇچى شامالالار بىلەن قەسەمكى. (ھەق بىلەن باتىلنىڭ، ھارام بىلەن ھالالنىڭ) ئارىسىنى ئايرىغۇچى پەرىشتىلەر بىلەن قەسەمكى. (بەندىلەرگە) ئۆزرە (قالدۇرماسلىق) ياكى (اللەنىڭ ئازابىدىن) ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن ۋەھيىنى (پەيغەمبەرلەرگە) ئېلىپ چۈشكۈچى پەرىشتىلەر بىلەن قەسەمكى**﴾ دېگەن. ئايەتلىرىدە بايان قىلىنغان بورانلار ۋە شامالالاردىن بورانلار ۋە شامالالار ئەمەس شۇنداق ئىشلارغا مەسئۇل پەرىشتىلەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېدى.[1]

سەۋرى ئەبۇئۇبەيدىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن ئىبنى مەسئۇددىن ﷲ تائالانىڭ: ﴿**ئارقىمۇئارقا چىققۇچى (لەرزان) شامالالار بىلەن قەسەمكى**﴾ دېگەن ئايىتىنىڭ مەنىسىنى سورىدىم. ئىبنى مەسئۇد: بۇ ئايەتتىن شامالالار كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېدى. شۇنىڭدەك ئىبنى مەسئۇد يەنە ﷲ تائالانىڭ: ﴿**قاتتىق چىققۇچى بورانلار بىلەن قەسەمكى، (بۇلۇتلارنى الله خالىغان تەرەپلەرگە) تارقاتقۇچى شامالالار بىلەن قەسەمكى**﴾ دېگەن ئايەتلىرىدىنمۇ بوران ۋە شامالالار مەقسەت قىلىنىدۇ، دېدى. بۇ ئايەتلەرنىڭ مەنىسىنى ئىبنى ئابباس، مۇجاھىد ۋە قەتادە قاتارلىقلارمۇ ئىبنى مەسئۇدقا ئوخشاش بايان قىلدى.

---

(1) قۇرئاننىڭ تەرجىمىسىدە بوران ۋە شامالالار دەپ تەرجىمە قىلىنغان، ئايەتلەرنىڭ ئەرەبچە لەۋزى ئەسلىدە بوران ۋە شامال دېگەن مەنىلەرنى بېرىدىغان لەۋزىنىڭ ئۆزى ئەمەس. بۇ لەۋزىلەر بولسا، بۇلاردىن بوران ۋە شامال ياكى پەرىشتىلەر دېگەن مەنىلەرنى بېرىش ئېھتىمالى بولغان لەۋزىلەردۇر. شۇڭا بۇ لەۋزىلەردىن بەزى ئالىملار: بوران ۋە شامال دېگەن مەنانى چۈشەنسە، بەزى ئالىملار: پەرىشتە دېگەن مەنانى چۈشەنگەن.

www.munber.org

ئىبنى جەرىر بولسا ئىبنى مەسئۇد ۋە باشقىلارغا ئوخشاش اللہ تائالانىڭ: ﴿**قاتتىق چىققۇچى بورانلار بىلەن قەسەمكى**﴾ دېگەن ئايىتىدىن بورانىنىڭ كۆزدە تۇتۇلىدىغانلىقىنى جەزملەشتۈردى. ئەمما اللہ تائالانىڭ: ﴿**(بۇلۇتلارنى اللہ خالىغان تەرەپلەرگە) تارقاتقۇچى شاماللار بىلەن قەسەمكى**﴾ دېگەن ئايىتىدىن پەرىشتىلەرنىڭ ياكى شامالىلارنىڭ كۆزدە تۇتۇلىدىغانلىقى ھەققىدە بىر نەرسە دېمىدى.

ئەبۇسالىھ يەنە بىر رىۋايەتتە اللہ تائالانىڭ: ﴿**(بۇلۇتلارنى اللہ خالىغان تەرەپلەرگە) تارقاتقۇچى شامالىلار بىلەن قەسەمكى**﴾ دېگەن ئايىتىدىن يامغۇرلار كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېدى.

لېكىن توغرىسى، بۇ ئايەتلەردىن اللہ تائالا: ﴿بىز يامغۇرنى ھەيدەيدىغان شامالىلارنى ئەۋەتتۇق﴾[1] ﴿اللہ نىڭ رەھمىتى (يەنى يامغۇر) مەيدانغا كېلىش ئالدىدا، اللہ بېشارەتچى قىلىپ شامالىلارنى ئەۋەتىدۇ﴾[2] دېگەن ئايەتلىرىدە بايان قىلغاندەك بوران ۋە شامالىلار مەقسەت قىلىنىدۇ.

﴿**(ھەق بىلەن باتىلنىڭ، ھارام بىلەن ھالالنىڭ) ئارىسىنى ئايرىغۇچى پەرىشتىلەر بىلەن قەسەمكى، (بەندىلەرگە) ئۆزرە (قالدۇرماسلىق) ياكى (اللہنىڭ ئازابىدىن) ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن ۋەھيىنى (پەيغەمبەرلەرگە) ئېلىپ چۈشكۈچى پەرىشتىلەر بىلەن قەسەمكى**﴾ ئىبنى مەسئۇد، ئىبنى ئابباس، مەسرۇق، مۇجاھىد، قەتادە، رەبىئ ئىبنى ئەنەس، سۇددى ۋە سەۋرى قاتارلىقلار: بۇ ئايەتلەردىن پەرىشتىلەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېدى. بۇنىڭدا ھېچبىر ئىختىلاپ يوق. چۈنكى، پەرىشتىلەر اللہ تائالانىڭ بۇيرۇقلىرىنى پەيغەمبەرلەرگە ئېلىپ چۈشىدۇ. ھەق بىلەن ھەقسىزلىكنىڭ، توغرا يول بىلەن گۇمراھلىقنىڭ ۋە ھالال بىلەن ھارامنىڭ ئارىسىنى ئايرىيدۇ. بەندىلەرگە بانا - سەۋەب قالدۇرماسلىق، ئەگەر ئۇلار اللہنىڭ بۇيرۇقلىرىغا قارشىلىق كۆرسەتسە ئۇلارنى اللہ تائالانىڭ ئازابىدىن ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن پەيغەمبەرلەرگە ۋەھيى ئېلىپ چۈشىدۇ.

﴿**(ئى مەككە كۇففارلىرى!) سىلەر ئاگاھلاندۇرۇلغان ئىش (يەنى قىيامەت، ھېساب ۋە جازا) چوقۇم مەيدانغا كەلگۈچىدۇر**﴾ يەنى سىلەرگە ۋەدە قىلىنغان قىيامەتنىڭ بولۇشى، سۈرنىڭ چېلىنىشى، تەنلەرنىڭ قايتا تىرىلدۈرۈلۈشى، ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى پۈتۈن ئىنسانلارنىڭ بىر يەرگە توپلىنىشى، ھەر ئادەمگە ئۇنىڭ قىلمىشلىرىغا قاراپ، ئەگەر ياخشى بولسا مۇكاپات، يامان بولسا جازا بېرىلىشى قاتارلىق ئىشلارنىڭ ھەممىسى چوقۇم مەيدانغا چىققۇچىدۇر ۋە شەكسىز يۈزبەرگۈچىدۇر. مانا بۇ، اللہ تائالا يۇقىرىدا بىر قىسىم مەخلۇقاتلىرى بىلەن قەسەم قىلىپ تەكىتلىمەكچى بولغان ھەقىقەتتۇر.

قىيامەت بولغاندا يۈز بېرىدىغان بەزى ئىشلارنىڭ بايانى توغرىسىدا

﴿**يۇلتۇزلارنىڭ (نۇرى) ئۆچۈرۈلگەن چاغدا**﴾ بۇ ھەقتە اللہ تائالا مۇنداق دېدى: ﴿يۇلتۇزلار تۆكۈلگەن چاغدا﴾[3] ﴿ يۇلتۇزلار تۆكۈلگەن چاغدا﴾[4] ﴿**ئاسمان يېرىلغان چاغدا**﴾ يەنى ئاسمان يېرىلىپ ئەتراپلىرى ساڭگىلاپ كېتىۋاتقان چاغدا. ﴿**تاغلار تىتىلىپ (شامالدا ئۇچۇپ يۈرگەن زەررىلەردەك) ئۇچۇپ يۈرگەن چاغدا**﴾ يەنى تاغلار يوقىلىپ ئۇنىڭ ھېچبىر ئەسىرى قالمىغاندا. بۇ ھەقتە اللہ تائالا مۇنداق دېدى: ﴿ئۇلار سەندىن تاغلار توغرۇلۇق (يەنى تاغنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقى توغرۇلۇق) سورايدۇ، ئېيتقىنكى، «پەرۋەردىگارىم ئۇلارنى كۆكۈم تالقان قىلىپ (ئاندىن شامالنى ئەۋەتىپ ئۇنى سورۇيدۇ)﴾[5]

---

[1] سۈرە ھىجر 22 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە ئەئراف 57 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[3] سۈرە تەكۋىر 2 - ئايەت.
[4] سۈرە ئىنفىتار 2 - ئايەت.
[5] سۈرە تاھا 105 - ئايەت.

www.munber.org

﴿ئۇ كۈندە (يەنى قىيامەت كۈندە) بىز تاغلارنى يوق قىلىمىز، زېمىننى ئوچۇق، تۈپتۈز كۆرسەن (يەنى ئۇنى توسۇپ تۇرىدىغان تاغ، دەرەخ، بىنالار بولمايدۇ)، ئۇلارنى (يەنى ئىنسانلارنى) (مەھشەرگاھقا) يىغىمىز، ئۇلاردىن بىر كىشىنىمۇ قالدۇرۇپ قويمايمىز﴾[1].

﴿پەيغەمبەرلەرگە (ئۇلار بىلەن ئۇممەتلىرى ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىشقا) ۋاقىت بەلگىلەنگەن چاغدا (ۋەدە قىلىنغان قىيامەت مەيدانىغا كېلىدۇ)﴾ ئەۋفى ئىبنى ئابباسنىڭ بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى: پەيغەمبەرلەر توپلانغان چاغدا، دېگەنلىك بولىدۇ، دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ. ئىبنى زەيد: بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى اللّٰه تائالانىڭ: ﴿اللّٰه قىيامەت كۈنى پەيغەمبەرلەرنى يىغىپ: «(قەۋمىڭلارنى ئىمانغا دەۋەت قىلغىنىڭلاردا) قانداق جاۋابقا ئىگە بولدۇڭلار؟» دەپ سورايدۇ﴾[2] دېگەن ئايىتىنىڭ مەنىسى بىلەن ئوخشاشتۇر، دېدى.

﴿پەيغەمبەرلەرگە (ئۇلار بىلەن ئۇممەتلىرى ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىشقا) ۋاقىت بەلگىلەنگەن چاغدا (ۋەدە قىلىنغان قىيامەت مەيدانىغا كېلىدۇ)﴾ مۇجاھىد بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى: پەيغەمبەرلەر بىلەن ئۇلارنىڭ ئۇممەتلىرىنىڭ ئىشى كېچىكتۈرۈلسە دېگەنلىكتۇر، دېدى. سەۋرى، مەنسۇردىن ئىبراھىمنىڭ بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى: پەيغەمبەرلەر بىلەن ئۇلارنىڭ ئۇممەتلىرى ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىشقا پەيغەمبەرلەرگە ۋەدە بېرىلسە دېگەنلىكتۇر، دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلدى. ئىبراھىم بۇ ئايەتنىڭ مەنىسىنى اللّٰه تائالانىڭ: ﴿مەھشەرگاھ پەرۋەردىگارىنىڭ نۇرى بىلەن يورۇيدۇ، نامە ـ ئەماللار ھازىر قىلىنىدۇ، پەيغەمبەرلەر ۋە گۇۋاھچىلار كەلتۈرۈلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئادىل ھۆكۈم چىقىرىلىدۇ، ئۇلارغا زۇلۇم قىلىنمايدۇ﴾[3] دېگەن ئايىتىنىڭ مەنىسىگە ئوخشاش چۈشەندى. يەنى يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئىشلار يۈز بەرگەندە ۋەدە قىلىنغان قىيامەت كۈنى چوقۇم بولىدۇ.

﴿(پەيغەمبەرلەرنىڭ قەۋملىرىگە ئائىت ئىشلار) قايسى بۈيۈك كۈنگە كېچىكتۈرۈلدى؟ خالايىقنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈن ئۈچۈن (تەخىر قىلىندى)﴾ يەنى پەيغەمبەرلەرنى بىر يەرگە توپلاش. ياكى پەيغەمبەرلەرنىڭ قەۋملىرىگە ئائىت ئىشلار قىيامەت كۈنىگە كېچىكتۈرۈلدى. بۇ ھەقتە اللّٰه تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿اللّٰه نى پەيغەمبەرلىرىگە قىلغان ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلىدۇ دەپ ئويلىمىغىن، اللّٰه ھەقىقەتەن غالىبتۇر، (دوستلىرى ئۈچۈن دۈشمەنلىرىدىن) ئىنتىقام ئالغۇچىدۇر. ئۇ كۈندە زېمىنمۇ باشقا بىر زېمىنغا، ئاسمانلارمۇ باشقا بىر ئاسمانلارغا ئايلىنىدۇ، ئۇلار (يەنى پۈتۈن خالايىق قەبرىلىرىدىن چىقىپ) يېگانە، قۇدرەتلىك اللّٰه نىڭ دەرگاھىدا (يەنى مەھشەرگاھدا) ھازىر بولىدۇ﴾[4].

مانا بۇ كۈن اللّٰه تائالا: ﴿خالايىقنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈن ئۈچۈن (تەخىر قىلىندى)﴾ دېگەن ئايىتىدە كۆرسىتىلگەندەك، خالايىقلارنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈندۇر. ئاندىن اللّٰه ئۇ كۈننىڭ ناھايىتى كاتتا بىر كۈن ئىكەنلىكىنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈننىڭ نېمىلىكىنى (يەنى ئۇنىڭ دەھشىتىنى) قانداق بىلەلەيسەن؟ بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴾ يەنى ئۇ كۈندە ئۇلارغا اللّٰه تائالانىڭ ئازابىنىڭ بارلىقىدىن ۋاي!

* * * * * *

[1] سۈرە كەھف 47 ـ ئايەت.
[2] سۈرە مائىدە 109 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[3] سۈرە زۇمەر 69 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[4] سۈرە ئىبراھىم 47 ـــ 48 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

أَلَمۡ نُهۡلِكِ ٱلۡأَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نُتۡبِعُهُمُ ٱلۡأٓخِرِينَ ﴿١٧﴾ كَذَٰلِكَ نَفۡعَلُ بِٱلۡمُجۡرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾ أَلَمۡ نَخۡلُقكُّم مِّن مَّآءٖ مَّهِينٖ ﴿٢٠﴾ فَجَعَلۡنَٰهُ فِي قَرَارٖ مَّكِينٍ ﴿٢١﴾ إِلَىٰ قَدَرٖ مَّعۡلُومٖ ﴿٢٢﴾ فَقَدَرۡنَا فَنِعۡمَ ٱلۡقَٰدِرُونَ ﴿٢٣﴾ وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾ أَلَمۡ نَجۡعَلِ ٱلۡأَرۡضَ كِفَاتًا ﴿٢٥﴾ أَحۡيَآءٗ وَأَمۡوَٰتٗا ﴿٢٦﴾ وَجَعَلۡنَا فِيهَا رَوَٰسِيَ شَٰمِخَٰتٖ وَأَسۡقَيۡنَٰكُم مَّآءٗ فُرَاتٗا ﴿٢٧﴾ وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

(پەيغەمبەرلىرىنى ئىنكار قىلغانلىقلىرى ئۈچۈن) ئىلگىرىكىلەرنى ھالاك قىلمىدۇقمۇ؟ ﴿16﴾. ئاندىن ئۇلارغا ئەگەشتۈرۈپ كېيىنكىلەرنى ھالاك قىلدۇق ﴿17﴾. گۇناھكارلارنى مۇشۇنداق قىلىمىز (يەنى جازالايمىز) ﴿18﴾. بۇ كۈندە (ئۇ كۈنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي! ﴿19﴾. سىلەرنى بىز ئاجىز مەنىيدىن ياراتمىدۇقمۇ؟ ﴿20﴾. ئۇنى بىز مەلۇم ۋاقىتقىچە (يەنى تۇغۇلغۇچە) پۇختا ئارامگاھ (يەنى بەچچىدان)دا قىلدۇق ﴿21 - 22﴾. بىز (ئۇنى ئابمەنىدىن يارىتىشقا) قادىر بولدۇق، بىز (ئۇنى ئەڭ چىرايلىق شەكىلدە يارىتىشقا) نېمىدېگەن ياخشى قادىر بولغۇچىمىز! ﴿23﴾. بۇ كۈندە (ئۇ كۈنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي! ﴿24﴾. زېمىننى بىز ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان قىلمىدۇقمۇ؟ ﴿25﴾. (يەنى) تىرىكلەرنى ۋە ئۆلۈكلەرنى (ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان قىلمىدۇقمۇ؟) ﴿26﴾. بىز زېمىنغا ئېگىز تاغلارنى ئورناتتۇق، سىلەرنى تاتلىق سۇ بىلەن سۇغاردۇق ﴿27﴾. بۇ كۈندە (ئۇ كۈنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي! ﴿28﴾.

الله تائالانىڭ ھەرتۈرلۈك قۇدرەتلىرىدىن ئىبرەت ئېلىشقا چاقىرىش توغرىسىدا

﴿(پەيغەمبەرلىرىنى ئىنكار قىلغانلىقلىرى ئۈچۈن) ئىلگىرىكىلەرنى ھالاك قىلمىدۇقمۇ؟﴾ يەنى پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغان، ئۇلار ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەتكە قارشى چىققان ئىلگىرىكى ئۈممەتلەرنى ھالاك قىلمىدۇقمۇ؟

﴿ئاندىن ئۇلارغا ئەگەشتۈرۈپ كېيىنكىلەرنى ھالاك قىلدۇق﴾ يەنى ئۇلاردىن كېيىن ئۇلارنىڭ قىلغان يامان ئىشلىرىنى قىلغانلارنى ھالاك قىلدۇق. شۇڭا الله تائالا مۇنداق دېدى: ﴿گۇناھكارلارنى مۇشۇنداق قىلىمىز (يەنى جازالايمىز). بۇ كۈندە (ئۇ كۈنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴾ بۇ ئايەتلەرنىڭ مەنىسىنىڭ شۇنداق بولىدىغانلىقىنى ئىبنى جەرىر بايان قىلغان.

ئاندىن الله تائالا بەندىلىرىگە قىلغان نېمىتىنى ئەسكەرتىپ ۋە ئۇلارنى بۇرۇن قانداق ھالەتتە ياراتقان بولسا شۇنداق ھالەتتە قايتا تىرىلدۈرىدىغانلىقىغا پاكىت كەلتۈرۈپ مۇنداق دېدى: ﴿سىلەرنى بىز ئاجىز مەنىيدىن ياراتمىدۇقمۇ؟﴾ يەنى الله تائالا ئۆز قۇدرىتىغا نىسبەتەن ئىنسانلارنى ئاجىز ۋە ئەرزىمەس ئىسپېرمىدىن ياراتمىدىمۇ؟ بۇسر ئىبنى جىھاش رىۋايەت قىلغان ھەدىس قۇددىسىدا الله تائالانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى بايان قىلىندى: «ئى ئىنسان! مەن سېنى مۇشۇنىڭدەك (ئاددىي) بىر نەرسىدىن ياراتقان تۇرسام، سەن مېنى قانداقمۇ ئاجىز دەپ قارايسەن».

﴿ئۇنى بىز مەلۇم ۋاقىتقىچە (يەنى تۇغۇلغۇچە) پۇختا ئارامگاھ (يەنى بەچچىدان)دا قىلدۇق﴾ يەنى بىز ئۇنى ئالتە ئاي ياكى توققۇز ئايدىن ئىبارەت مەلۇم ۋاقىتقىچە بالا ياتقۇدا قىلدۇق. بالا ياتقۇ بولسا ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئىسپېرمىسى قوشۇلىدىغان ۋە قوشۇلغان ئىسپېرمىلارنى ساقلايدىغان يەردۇر. شۇڭا الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿بىز (ئۇنى ئابمەنىدىن يارىتىشقا) قادىر بولدۇق، بىز (ئۇنى ئەڭ چىرايلىق

www.munber.org

شەكىلدە يارىتىشقا) نېمىدېگەن ياخشى قادىر بولغۇچىمىز! بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴾.

﴿زېمىننى بىز ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان قىلمىدۇقمۇ؟ (يەنى) تىرىكلەرنى ۋە ئۆلۈكلەرنى (ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان قىلمىدۇقمۇ؟)﴾ ئىبنى ئابباس بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى: زېمىننى بىز ئۆز قوينىغا ئالغۇچى قىلمىدۇقمۇ؟ دېگەنلىك بولىدۇ، دېدى.

مۇجاھىد: بۇ ئايەتنىڭ مەنىسىدىن ئۇنىڭ ئۆلۈكلەرنى ئۆز قوينىغا ئالىدىغانلىقى، ئۆلۈكلەرنىڭ سىرتتا قالمايدىغانلىقى كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېدى. شەئبى: زېمىننىڭ ئىچى ئۆلۈكلەر ئۈچۈن ئۈستى تىرىكلەر ئۈچۈن، دېدى. مۇجاھىد ۋە قەتادىمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش دېدى.

﴿بىز زېمىنغا ئېگىز تاغلارنى ئورناتتۇق﴾ يەنى زېمىننى تەۋرەپ كەتمەي چىڭ تۇرسۇن دەپ بىز ئۇنىڭغا ئېگىز تاغلارنى ئورناتتۇق. مەيلى بۇلۇتلاردىن ياغدۇرۇپ بېرىش بىلەن ياكى بۇلاقلاردىن چىقىرىپ بېرىش بىلەن بولامدۇ، بىز ﴿سىلەرنى تاتلىق سۇ بىلەن سۇغاردۇق﴾.

﴿بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴾ يەنى ياراتقۇچىسىنىڭ (نە قەدەر) كاتتىلىقىنى بىلدۈرىدىغان مەخلۇقاتلىرى ئۈستىدە پىكىر قىلىپ، ئاندىن يەنە ئۆزىنىڭ ھەقنى ئىنكار قىلىشىدا ۋە كاپىرلىقىدا داۋام قىلغان كىشىگە ۋاي!

* * * * * * *

ٱنطَلِقُوٓاْ إِلَىٰ مَا كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾ ٱنطَلِقُوٓاْ إِلَىٰ ظِلّٖ ذِي ثَلَٰثِ شُعَبٖ ﴿٣٠﴾ لَّا ظَلِيلٖ وَلَا
يُغۡنِي مِنَ ٱللَّهَبِ ﴿٣١﴾ إِنَّهَا تَرۡمِي بِشَرَرٖ كَٱلۡقَصۡرِ ﴿٣٢﴾ كَأَنَّهُۥ جِمَٰلَتٞ صُفۡرٞ ﴿٣٣﴾ وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ
﴿٣٤﴾ هَٰذَا يَوۡمُ لَا يَنطِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَلَا يُؤۡذَنُ لَهُمۡ فَيَعۡتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾ وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾ هَٰذَا يَوۡمُ
ٱلۡفَصۡلِۖ جَمَعۡنَٰكُمۡ وَٱلۡأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ فَإِن كَانَ لَكُمۡ كَيۡدٞ فَكِيدُونِ ﴿٣٩﴾ وَيۡلٞ يَوۡمَئِذٖ لِّلۡمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

(ئۇلارغا دوزاخ مۇئەككەللىرى) «سىلەر (دۇنيادىكى چېغىڭلاردا) ئىنكار قىلغان (دوزاخ) ئازابىغا بېرىڭلار، ئۈچ شاخلىق سايىگە بېرىڭلار» (دەيدۇ)[29 - 30]. ئۇ سايە (جەھەننەمنىڭ تۈتۈنى بولۇپ كىشىنى) سەگىدەتمەيدۇ، (جەھەننەمنىڭ) يالقۇنىنىمۇ توسمايدۇ[31]. ئۇ يالقۇن قەسىردەك (چوڭ) ئۇچقۇنلارنى چىقىرىدۇ[32]. ئۇ ئۇچقۇنلار قارا ـ سېرىق تۆگىلەرگە ئوخشايدۇ[33]. بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي![34]. بۇ كۈندە ئۇلار سۆز قىلالمايدۇ[35]. ئۇلارنىڭ ئۆزرە ئېيتىشىغا ئىزنى بېرىلمەيدۇ[36]. بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي![37]. بۇ (خالايىقنىڭ ئارىسىدا) ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈندۇر، (ئۇ كۈندە) سىلەرنى ۋە ئاۋۋالقىلارنى (يەنى ئۆتكەنكى ئۈممەتلەرنى) (ئاراڭلاردا ھۆكۈم چىقىرىش ئۈچۈن) يىغىمىز[38]. ئەگەر (ئازابتىن قۇتۇلۇشقا) بىرەر چارەڭلار بولسا، چارە قىلىپ بېقىڭلار[39]. بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي![40].

www.munber.org

گۇناھكارلارنى جەھەننەمدىكى جايلىرىغا ھەيدەش ۋە ئۇ يەرنىڭ قانداق جاي ئىكەنلىكى توغرىسىدا

اللہ تائالا قىيامەت كۈنىنى، مۇكاپات ۋە جازانى، جەننەت ۋە دوزاخنى ئىنكار قىلغان كاپىرلارغا قىيامەت كۈنى مۇنداق دېيىلىدىغانلىقىدىن خەۋەر بەردى: ﴿**(ئۇلارغا دوزاخ مۇئەككەللىرى)** «سىلەر **(دۇنيادىكى چېغىڭلاردا) ئىنكار قىلغان (دوزاخ) ئازابىغا بېرىڭلار، ئۈچ شاخلىق سايىگە بېرىڭلار» (دەيدۇ)**﴾ يەنى ئوتنىڭ يالقۇنى كۆتۈرۈلگەندە ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۈتۈن ئۆرلىگەندە، يالقۇننىڭ بەك قاتتىقلىقىدىن ئوت ئۈچ شاخلىق سايە بولىدۇ.

﴿**ئۇ سايە (جەھەننەمنىڭ تۈتۈنى بولۇپ كىشىنى) سەگىدەتمەيدۇ، (جەھەننەمنىڭ) يالقۇنىنىمۇ توسمايدۇ**﴾ يەنى ئۇ سايە جەھەننەمنىڭ يالقۇنىدىن توسۇپ قالىدىغان ۋە ئۇ يالقۇننىڭ تەپتىدىن ساقلاپ قالالايدىغان سايە بولماستىن، ئەكسىچە ئۇ دوزاخ ئوتىنىڭ تۈتۈنىنىڭ سايىسىدۇر.

﴿**ئۇ يالقۇن قەسىردەك (چوڭ) ئۇچقۇنلارنى چىقىرىدۇ**﴾ يەنى دوزاخنىڭ يالقۇنىدىن چوڭلۇقتا قەسىردەك ئۇچقۇنلار ئۇچۇشۇپ يۈرىدۇ. ئىبنى مەسئۇد: دوزاخنىڭ يالقۇنىدىن چوڭلۇقتا سېپىلدەك ئۇچقۇنلار ئۇچۇشۇپ يۈرىدۇ، دېدى. ئىبنى ئابباس، مۇجاھىد، قەتادە ۋە مالىكنىڭ رىۋايەت قىلىشىچە زەيد ئىبنى ئەسلەم ۋە باشقىلار: (دوزاخنىڭ يالقۇنىدىن چوڭلۇقتا) دەرەخنىڭ يىلتىزلىرىدەك (ئۇچقۇنلار ئۇچۇشۇپ يۈرىدۇ) دېدى.

﴿**ئۇ ئۇچقۇنلار قارا - سېرىق تۆگىلەرگە ئوخشايدۇ**﴾ بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى ھەققىدە مۇجاھىد، ھەسەن، قەتادە، زەھھاك قاتارلىقلار: ئۇ ئۇچقۇنلار قارا تۆگىلەرگە ئوخشايدۇ، دېدى. بۇ قاراشقا ئىبنى جەرىرمۇ قوشۇلدى. بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى ھەققىدە ئىبنى ئابباس، مۇجاھىد ۋە سەئىد ئىبنى جۇبەير قاتارلىقلار: ئۇ ئۇچقۇنلار خۇددى كېمىنىڭ ئارغامچىلىرىغا ئوخشايدۇ، دېدى.

ئىمام بۇخارى ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ ﴿**ئۇ يالقۇن قەسىردەك (چوڭ) ئۇچقۇنلارنى چىقىرىدۇ**﴾ دېگەن ئايەت ھەققىدە مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: بىز كۆتەكلەرنى ئۈچ گەز ياكى ئۈچ گەزدىن ئارتۇق قىلىپ كەسلەيتتۇق. ئاندىن ئۇنى قىشتا ئىشلىتىش ئۈچۈن ئېگىز قىلىپ يىغىۋالاتتۇق. بۇنى قەسىر دەپ ئاتايتتۇق. مانا بۇ ئايەتتە كۆزدە تۇتۇلغان قەسىردۇر.

ئىبنى ئابباس يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿**ئۇ ئۇچقۇنلار قارا - سېرىق تۆگىلەرگە ئوخشايدۇ**﴾ ئۇ ئۇچقۇنلار كېمىنىڭ بىر - بىرىگە باغلىنىپ ئادەملەرنىڭ بەللىرىدەك چوڭلۇقتا بولۇپ كەتكەن ئارغامچىلارغا ئوخشايدۇ ﴿**بۇ كۈندە (ئۇ كۈنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!**﴾.

قىيامەت كۈنى گۇناھكارلارنىڭ سۆزلەشكە، ئۆزرە ئېيتىشقا ۋە شۇنداق قىلىشقا پېتىنىشقا ئاجىز كېلىدىغانلىقى توغرىسىدا

﴿**بۇ كۈندە ئۇلار سۆز قىلالمايدۇ. ئۇلارنىڭ ئۆزرە ئېيتىشىغا ئىزنى بېرىلمەيدۇ**﴾ يەنى ئۇلار سۆز قىلىشقا قادىر بولالمايدۇ ۋە ئۇلارغا ئۆزرە ئېيتىشى ئۈچۈن رۇخسەت بېرىلمەيدۇ. بەلكى، ئۇلارغا قارشى پاكىت تۇرغۇزۇلدى. ئۇلار ئۆزلىرىگە ئۆزلىرى ئۇۋال قىلغانلىقلىرى ئۈچۈن، ئۇلارغا ئازاب ھەقلىق بولدى. ئۇلار سۆز قىلالمايدۇ. قىيامەت كۈنى بولىدىغان ھالەتلەر خىلمۇ - خىلدۇر. اللہ تائالا ئۇ كۈندە ئەھۋالنىڭ ۋە ئىشنىڭ بەك ئېغىر ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بىر يەردە بۇ ھالەتلەرنىڭ بەزىسىدىن خەۋەر بەرسە،

www.munber.org

باشقا بىر يەردە ئۇنىڭ بەزىسىدىن خەۋەر بەردى. شۇڭا الله تائالا مۇشۇ ھالەتلەرنىڭ ھەر بىرىنى بايان قىلىپ بولۇپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴾.

﴿بۇ (خالايىقنىڭ ئارىسىدا) ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈندۇر، (ئۇ كۈندە) سىلەرنى ۋە ئاۋۋالقىلارنى (يەنى ئۆتكەنكى ئۇممەتلەرنى) (ئاراڭلاردا ھۆكۈم چىقىرىش ئۈچۈن) يىغىمىز﴾ بۇ الله تائالانىڭ بەندىلىرىگە دېگەن سۆزىدۇر. يەنى الله تائالا ئۆز قۇدرىتى بىلەن ئۇلارنى چاقىرغۇچى ئاۋازىنى ئاڭلىتالايدىغان ۋە ئۇلارغا قارىغۇچى ئۇلارنى كۆرەلەيدىغان تۈپتۈز بىر مەيدانغا توپلايدۇ.

﴿ئەگەر (ئازابتىن قۇتۇلۇشقا) بىرەر چارەڭلار بولسا، چارە قىلىپ بېقىڭلار﴾ الله تائالانىڭ بۇ سۆزى ئۇلارغا قىلىنغان قاتتىق بىر تەھدىتتۇر. يەنى ئەگەر سىلەر مېنىڭ چاڭگىلىم ۋە مېنىڭ ھۆكمىمدىن قۇتۇلۇپ چىقىپ كېتەلىسەڭلار، شۇنداق قىلىڭلار. لېكىن سىلەر ئۇنداق قىلالمايسىلەر. بۇ ھەقتە الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئى جىنلار ۋە ئىنسانلار جامائەسى! ئەگەر سىلەر (اللەنىڭ قازاسىدىن قېچىپ) ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ چېگرىلىرىدىن ئۆتۈپ كېتەلىسەڭلار، ئۆتۈپ كېتىڭلار، سىلەر پەقەت قۇۋۋەت بىلەن ئۆتۈپ كېتەلەيسىلەر (لېكىن سىلەرگە مۇنداق قۇۋۋەت قەيەردىن كەلسۇن)﴾[1] ﴿سىلەر الله غا قىلچە زىيان يەتكۈزەلمەيسىلەر﴾[2].

ھەدىس قۇددىسىدا الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: «ئى بەندىلىرىم! سىلەر ماڭا پايدا يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئۇرۇنساڭلارمۇ ھەرگىز ماڭا پەيدا يەتكۈزەلمەيسىلەر. ماڭا زىيان يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئۇرۇنساڭلارمۇ ھەرگىز ماڭا زىيان يەتكۈزەلمەيسىلەر».

* * * * * * *

إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى ظِلَٰلٍ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾ وَفَوَٰكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾ كُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ هَنِيٓـًٔۢا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾ كُلُوا۟ وَتَمَتَّعُوا۟ قَلِيلًا إِنَّكُم مُّجْرِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱرْكَعُوا۟ لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ فَبِأَىِّ حَدِيثٍۭ بَعْدَهُۥ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

شۈبھىسىزكى، تەقۋادارلار سايىلەردىن، بۇلاقلاردىن ۋە كۆڭلى تارتقان مېۋىلەردىن بەھرىمەن بولىدۇ﴿41 - 42﴾. (ئۇلارغا) «دۇنيادا قىلغان (ياخشى) ئەمەللىرىڭلار ئۈچۈن خۇشال - خۇرام يەڭلار ۋە ئىچىڭلار» (دېيىلىدۇ)﴿43﴾. شۈبھىسىزكى، بىز ياخشى ئىش قىلغۇچىلارنى مۇشۇنداق مۇكاپاتلايمىز﴿44﴾. بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴿45﴾. (كۇففارلارغا) «(دۇنيانىڭ لەززەتلىرىدىن) ۋاقىتلىق يەڭلار ۋە بەھرىمەن بولۇڭلار، شۈبھىسىزكى، سىلەر گۇناھكارسىلەر» (دېيىلىدۇ)﴿46﴾. بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴿47﴾. ئۇلارغا: «رۇكۇ قىلىڭلار» دېيىلسە، ئۇلار رۇكۇ قىلمايدۇ﴿48﴾. بۇ كۈندە (ئۇ كۈننى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴿49﴾. ئۇلار (شانلىق دەلىللەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، پاساھەت - بالاغەتتە ئەڭ يۇقىرى بولغان بۇ قۇرئانغا ئىشەنمىسە) باشقا قايسى سۆزگە ئىشىنىدۇ﴿50﴾.

[1] سۈرە رەھمان 33 - ئايەت.
[2] سۈر تەۋبە 39 - ئايەت.

www.munber.org

تەقۋادار بەندىلەرنىڭ جايىنىڭ بايانى توغرىسىدا

﴿شۈبھىسىزكى، تەقۋادارلار سايىلەردىن، بۇلاقلاردىن ۋە كۆڭلى تارتقان مېۋىلەردىن بەھرىمەن بولىدۇ﴾ الله تائالا بۇ ئايەتتە قىلىشقا بۇيرۇلغان ئىشلارنى قىلىپ ۋە چەكلەنگەن يامان ئىشلاردىن يېنىپ الله تائالاغا ئىبادەت قىلغان تەقۋادار بەندىلىرىدىن خەۋەر بېرىپ، ئۇلارنىڭ قىيامەت كۈنى ھېلىقى سېسىق قارا تۈتۈننىڭ سايىسىدا ئازابلىنىدىغان بەتبەختلەرنىڭ دەل ئەكسىچە باغۇ ـ بوستانلاردىن، بۇلاقلاردىن، تەلەپ قىلغان ھامان كەلتۈرۈلىدىغان ھەر خىل مېۋىلەردىن بەھرىمەن بولىدىغانلىقىدىن خەۋەر بەردى.

﴿(ئۇلارغا) «دۇنيادا قىلغان (ياخشى) ئەمەللىرىڭلار ئۈچۈن خۇشال ـ خۇرام يەڭلار ۋە ئىچىڭلار» (دېيىلىدۇ)﴾ يەنى بۇ سۆز ئۇلارغا ياخشىلىق قىلىش يۈزىسىدىن دېيىلىدۇ.

الله تائالا ئۇلار ھەققىدە يەنە خەۋەر بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿شۈبھىسىزكى، بىز ياخشى ئىش قىلغۇچىلارنى مۇشۇنداق مۇكاپاتلايمىز﴾ يەنى مانا بۇ بىزنىڭ ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا بېرىدىغان مۇكاپاتىمىزدۇر. ﴿بۇ كۈندە (ئۇ كۈنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴾.

قىيامەت كۈننى ئىنكار قىلغۇچىلار ئۈچۈن قىلىنغان تەھدىت توغرىسىدا

﴿(كۇففارلارغا) «(دۇنيانىڭ لەززەتلىرىدىن) ۋاقىتلىق يەڭلار ۋە بەھرىمەن بولۇڭلار، شۈبھىسىزكى، سىلەر گۇناھكارسىلەر» (دېيىلىدۇ)﴾ يەنى بۇ قىيامەت كۈننى ئىنكار قىلغۇچىلارغا قارىتىلغان سۆزدۇر. يېيىشكە ۋە بەھرىمەن بولۇشقا قىلىنغان بۇيرۇق بولسا تەھدىت بۇيرۇقىدۇر. شۇڭا الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿(كۇففارلارغا) «(دۇنيانىڭ لەززەتلىرىدىن) ۋاقىتلىق يەڭلار ۋە بەھرىمەن بولۇڭلار﴾ يەنى ناھايىتى ئازغىنا مۇددەت يەڭلار ۋە بەھرىمەن بولۇڭلار. ﴿شۈبھىسىزكى، سىلەر گۇناھكارسىلەر»﴾ يەنى سىلەر بىر ئاز ۋاقىتتىن كېيىن يۇقىرىدا بايانى ئۆتكەن جەھەننەمنىڭ ئوتىغا ھەيدىلىسىلەر. ﴿بۇ كۈندە (ئۇ كۈنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴾

الله تائالا كاپىرلار دۇنيالىقتىن ئازغىنا مۇددەت بەھرىمەن بولۇپ بولغاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ قاتتىق ئازابنى تېتىدىغانلىقى ھەققىدە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلارنى (دۇنيادىن) ئازغىنا (مۇددەت) بەھرىمەن قىلىمىز، ئاندىن ئۇلارنى قاتتىق ئازابنى (تېتىشقا) مەجبۇرلايمىز﴾[1] ﴿(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «الله غا يالغاننى چاپلايدىغانلار ھەقىقەتەن (دوزاخ ئازابىدىن) قۇتۇلالمايدۇ». ئۇلار بۇ دۇنيادىن (ئازغىنا ۋاقىتلا) بەھرىمەن بولىدۇ، ئاندىن ئۇلار (ھېساب بېرىش ئۈچۈن) بىزنىڭ دەرگاھىمىزغا قايتىدۇ، ئاندىن كاپىر بولغانلىقلىرى سەۋەبىدىن ئۇلارغا قاتتىق ئازابنى تېتىتىمىز﴾[2].

﴿ئۇلارغا: «رۇكۇ قىلىڭلار» دېيىلسە، ئۇلار رۇكۇ قىلمايدۇ﴾ يەنى ئۇ نادان كاپىرلارغا، سىلەر جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇغانلارنىڭ قاتارىدىن بولۇڭلار دەپ بۇيرۇلسا، ئۇلار ئۇنىڭدىن باش تارتىدۇ ۋە چوڭلۇق قىلىدۇ. شۇڭا الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿بۇ كۈندە (ئۇ كۈنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا ۋاي!﴾

﴿ئۇلار (شانلىق دەلىللەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، پاساھەت ـ بالاغەتتە ئەڭ يۇقىرى بولغان بۇ قۇرئانغا ئىشەنمىسە) باشقا قايسى سۆزگە ئىشىنىدۇ﴾ بۇ ھەقتە الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئەنە شۇلار

[1] سۈرە لۇقمان 24 ـ ئايەت.
[2] سۈرە يۇنۇس 69 ـــ 70 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

ئاللاھنىڭ ئايەتلىرىدۇر. (ئى مۇھەممەد!) ئۇنى ساڭا ھەقلىق بىلەن تىلاۋەت قىلىپ بېرىمىز. ئۇلار (يەنى مەككە كۇففارلىرى) ئاللاھنى ۋە ئۇنىڭ ئايەتلىرىنى قويۇپ قايسى سۆزگە ئىشىنىدۇ؟﴾[1].

الله تائالاغا شۈكۈرلەر بولسۇن، ئۇتۇق قازىنىش ۋە يامان ئىشلاردىن ساقلىنىش الله تائالا تەرىپىدىندۇر. شۇنىڭ بىلەن سۈرە مۇرسەلاتنىڭ تەپسىرى تۈگىدى.

[1] سۈرە جاسىيە 6 ـ ئايەت.

www.munber.org